

VALTION TALOUDELLINEN
TUTKIMUSKESKUS

Lasten kotihoidon tuen vaikutukset vanhempiin ja lapsiin

“Paying moms to stay home”

Tuomas Kosonen
1/12/2022

Tutkimushankkeen esittely

- Tutkimus “Paying Moms to Stay Home: Short and Long Run: Effects on Parents and Children” – VATT Working Paper julkaistu juuri (materiaalit lähetetään osallistujille)
 - Tekijöinä VATT:sta tutkimusprofessori Tuomas Kosonen ja lisäksi Kristiina Huttunen (Aalto-yliopisto) ja Jonathan Gruber (MIT)
- Tutkimuksessa tutkitaan lasten kotihoidon tuen vaikutuksia vanhempiin ja lapsiin
- Tutkimuskokonaisuudella pitkä historia, aiemmin julkaistu
 - Tuomas Kosonen (2014): To Work or Not to Work? The Effect of Childcare Subsidies on the Labour Supply of Parents [Linkki](#)
 - Tuomas Kosonen & Kristiina Huttunen (2018): Kotihoidon tuen vaikutus lapsiin [Linkki](#)
- Hanketta varten kerätty tietoa kuntalisien säännöistä pitkältä ajalta, aineisto lastenneuvolatesteistä
 - Käytössä myös laajat yksilötason rekisteriaineistot Tilastokeskuksesta ja THL:stä

Tutkimuksen keskeinen sisältö

- Menetelmänä hyödyntää muutoksia kotihoidon tuen kuntalisissä
 - Niiden avulla selviää lasten kotihoidon tuen vaikutus äiteihin ja lapsiin erotettuna muista tekijöistä
 - Tutkimuksessa hyödynnetään myös päivähoitomaksu-uudistusta vuodelta 1997 lisävariaationa
- Päätulokset:
 - Suuremmalla kotihoidon tuella negatiivinen vaikutus äitien työllisyyteen ja ansioihin lapsen ollessa yksivuotias ja myös työuriin tämän jälkeen
 - Negatiivinen vaikutus lasten neuvolatesteissä ja nuorisorikollisuudessa sekä vaikutusta lasten toisen asteen koulutusvalintoihin

Taustoitusta (Lähde: OECD)

- Tuetun perhevapaan kesto
 - **Suomi 3v**, Tanska 1v, Norja 1v, Ruotsi 1,5v
- Äitien työllisyysaste kun nuorin lapsi 0-2-vuotta
 - **Suomi 51,6%**, Tanska 75,8% ja OECD 53,2%
- Lasten osallistuminen varhaiskasvatukseen 0-2-vuotiaiden ryhmässä
 - **Suomi 27,9%**, Norja 54,7%, Ruotsi 46,9%, Tanska 65,2% ja OECD 34,4%
- Lasten osallistuminen varhaiskasvatukseen 3-5-vuotiaiden ryhmässä
 - **Suomi 73,8%**, Norja 96,6%, Ruotsi 94,3%, Tanska 95,5% ja OECD 83,8%

Tutkimustarve

- Kansainvälinen vertailu viittaa siihen, että Suomen pitkä vanhempainvapaan kesto ja lasten kotihoidon tuki saattaisivat liittyä äitien työllisyyteen ja varhaiskasvatukseen osallistumiseen
 - Maiden välillä voi olla muitakin eroja (esim. normit ja kulttuuri)
- Tarvitaan kunnollinen tutkimusasetelma, jotta esimerkiksi kotihoidon rahallisen tuen roolin voi erottaa muista näihin vaikuttavista tekijöistä
- Lisäksi on tarpeen tutkia, miten pidempi kotihoitojakso vaikuttaa lapsen ollessa yksivuotias:
 - Äitien työmarkkinakäyttäytymiseen myöhemmin
 - Vaikutukset lapseen

Kuurna kotihoidossa

vs. **Kuurna** varhaiskasvatuksessa

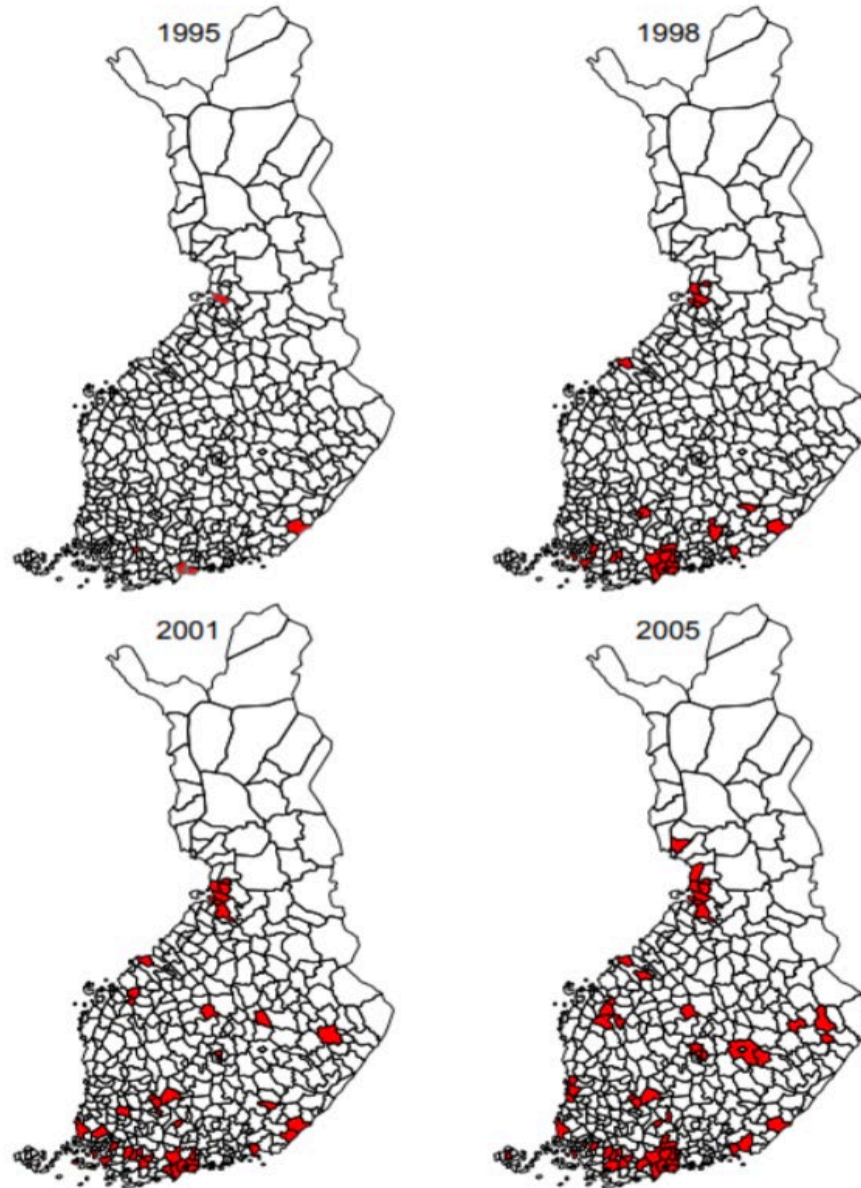
Kuurna kotihoidossa

vs.

Ruska varhaiskasvatuksessa

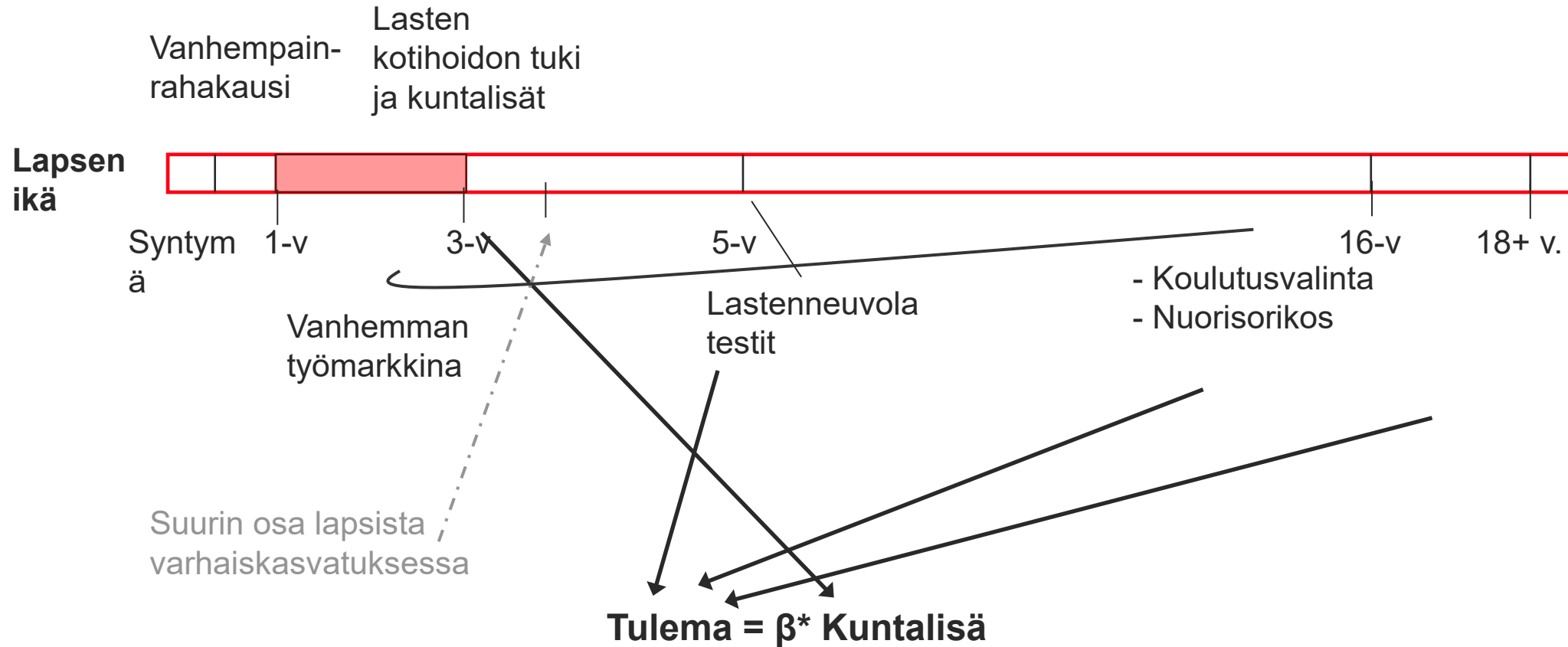

Kuntalisiä eri vuosina

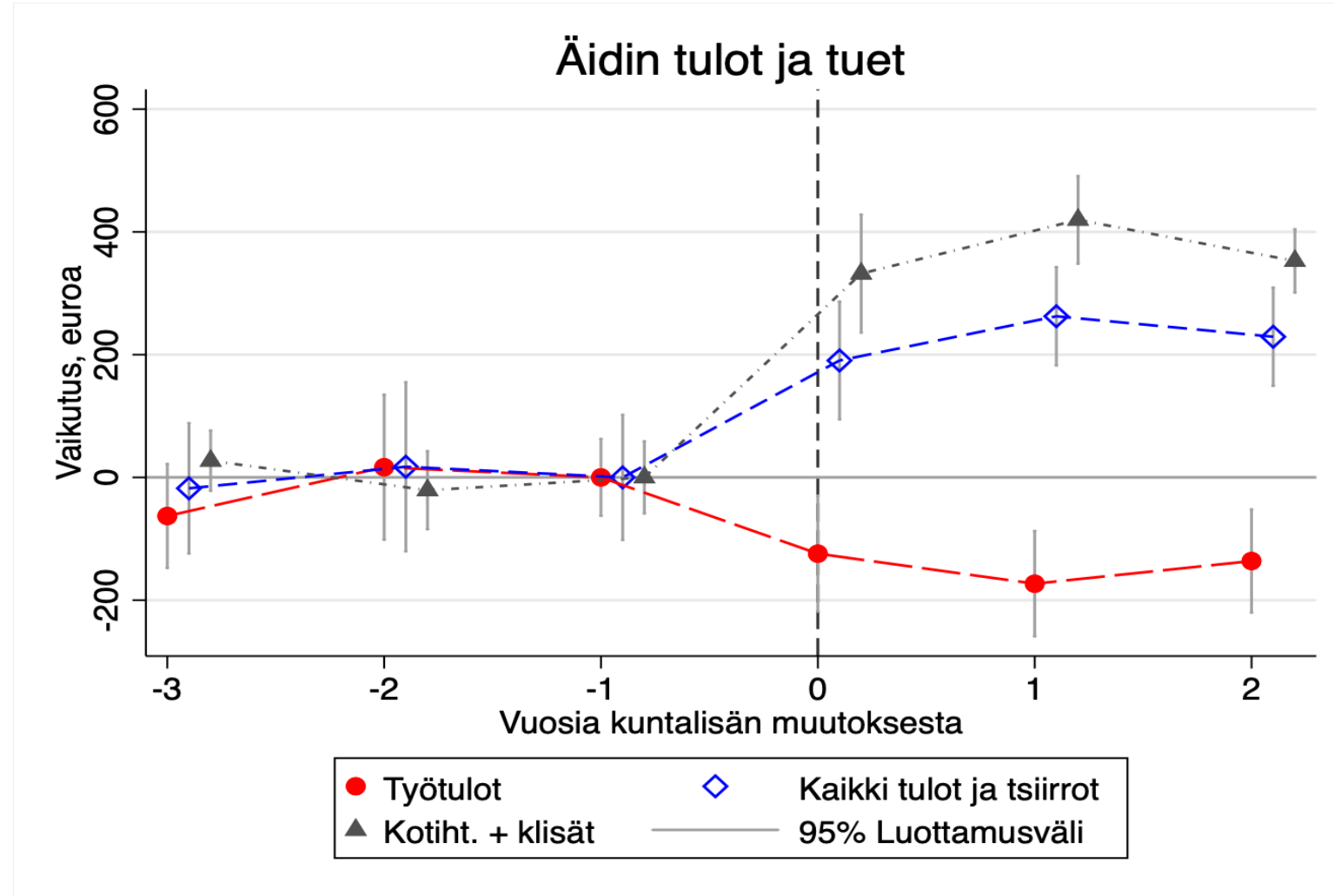

- Kunnat, joissa kotihoidon tuen kuntalisä käytössä merkitty karttaan punaisella

Aikajana tutkimusasetelmasta lapsen iässä

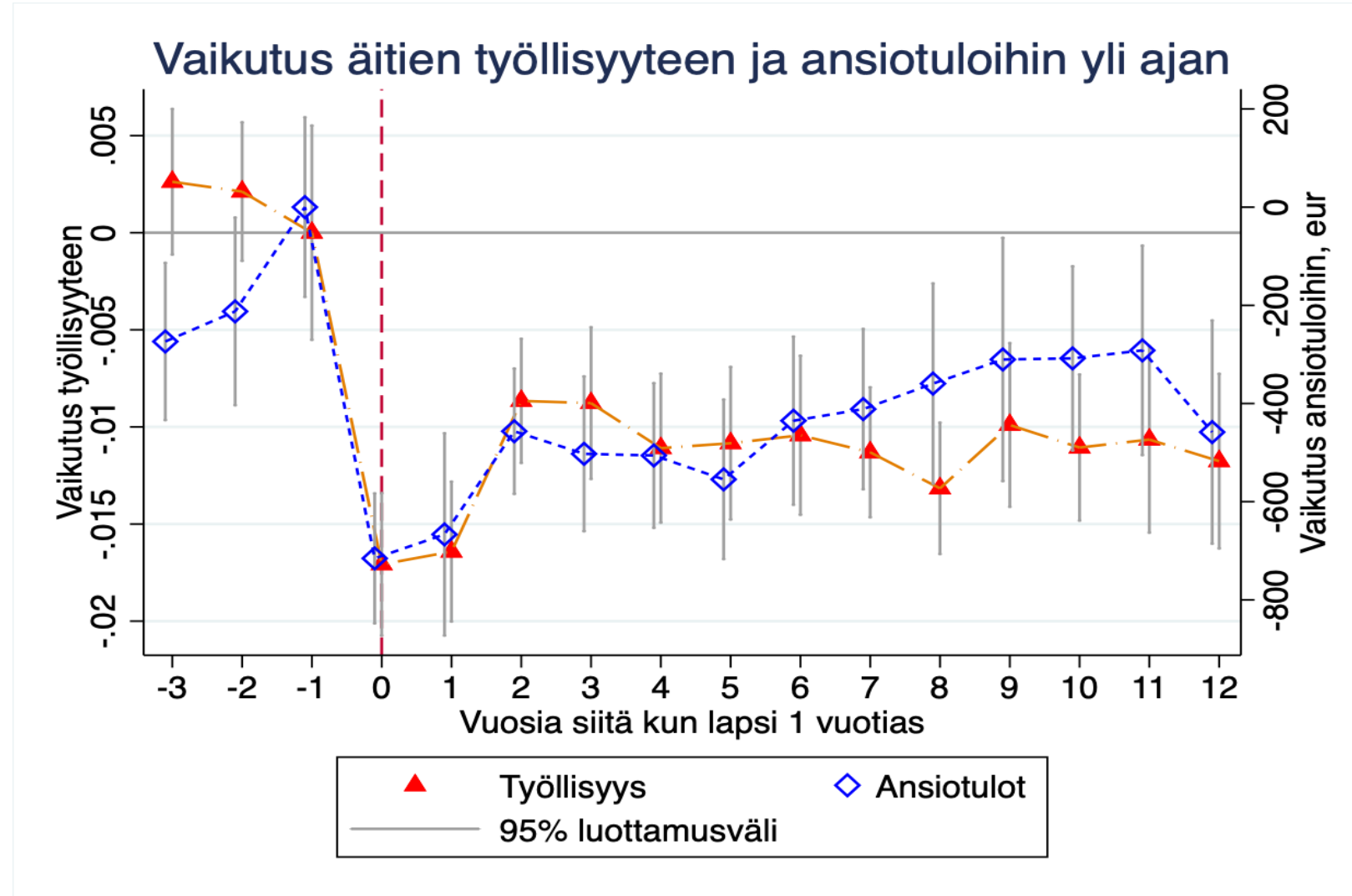

Vaikutukset ansiotuloihin ja käytettävissä oleviin tuloihin

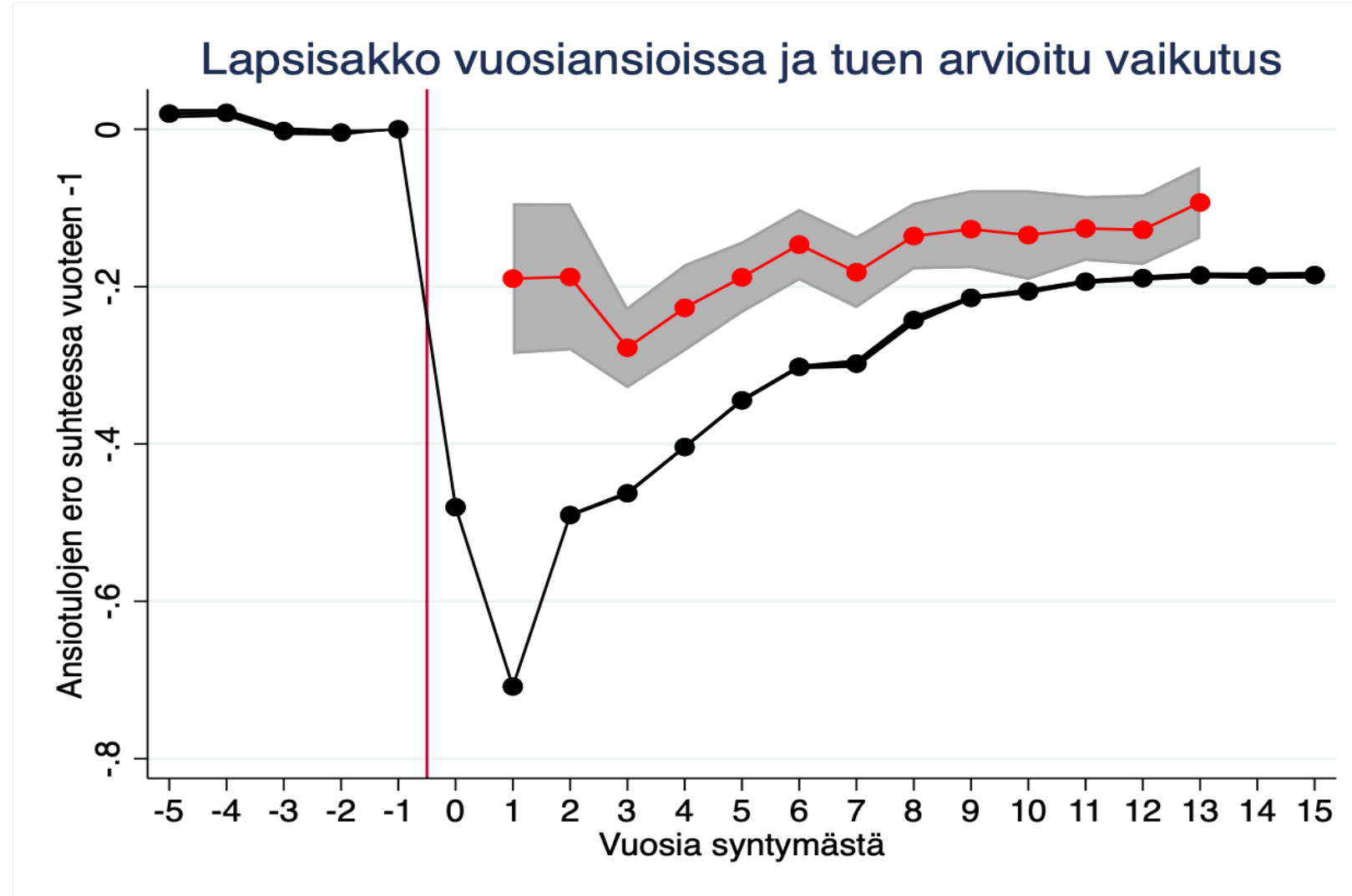
- Kuviossa seurataan kuntia ennen ja jälkeen kuntalisän nousun
- Näytetään, miten kunnassa keskimäärin äitien ansiot ja käytettävissä olevat tulot sekä kotihoidon tuen käyttö kehittyvät

Kotihoidon tuen vaikutukset työuriin ja ansioihin

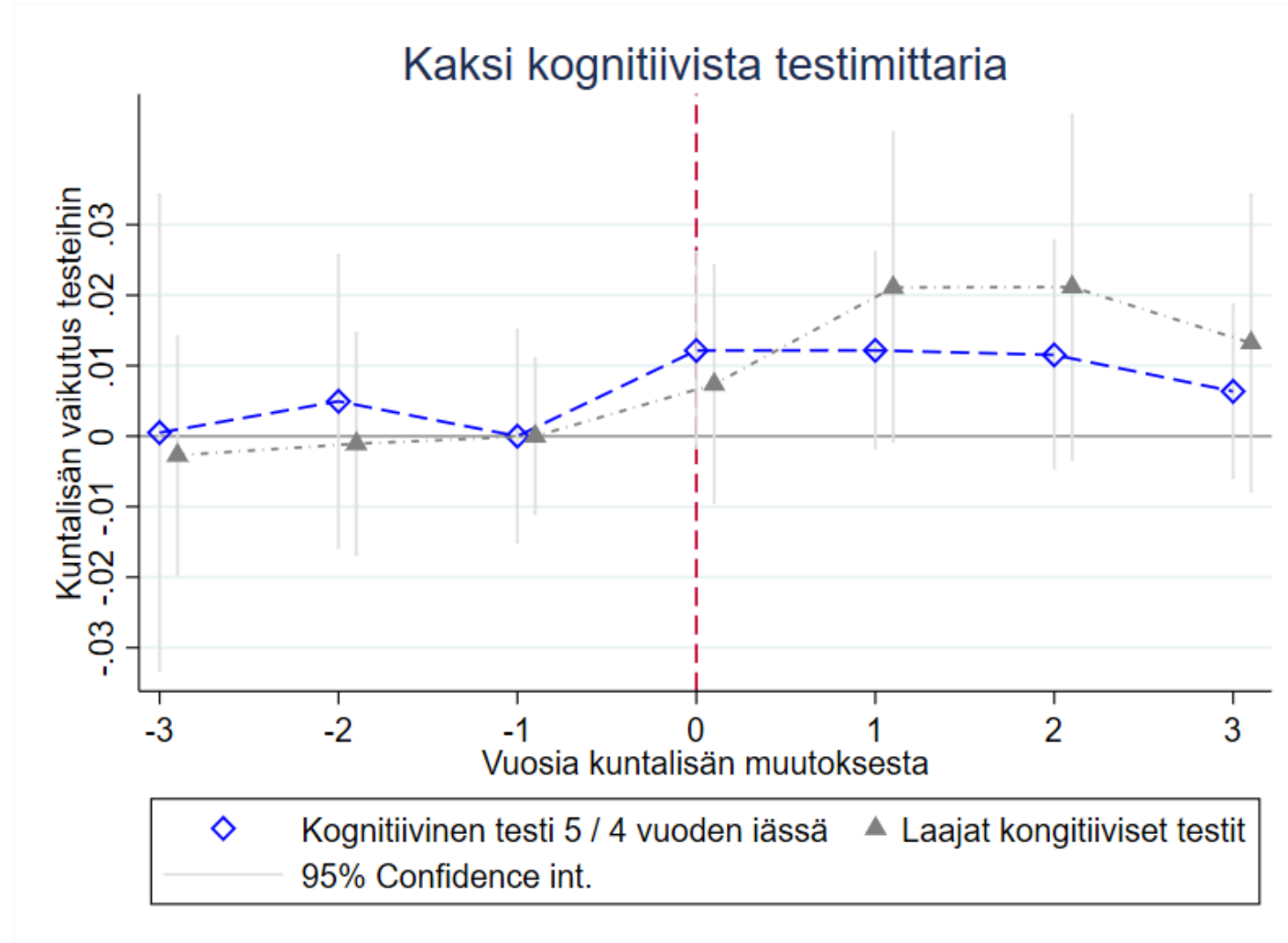
- Kuviossa seurataan äitien työllisyyttä ja ansiotuloja ennen ja jälkeen ensimmäisen lapsen syntymän
- Kuviossa arvioidaan kotihoidon tuen vaikutus 100 eurossa / kk näihin

Lapsisakko (engl. child penalty) ja kotihoidon tuki

- Kuvion lapsisakko kuvaa äitien ja isien välistä ansiotulojen erotusta ensimmäisen lapsen syntymän jälkeen
- Arvio kotihoidon tuen vaikutuksesta lapsisakkoon hyödyntää tutkimuksen analyysia ja vähentää lapsisakosta kotihoidon tuen rahallisen vaikutuksen ansioihin

Vaikutukset lasten neuvolatesteihin

- Kuviossa seurataan kuntia ennen ja jälkeen kuntalaisen nousun
- Näytetään, miten kunnassa keskimäärin neuvolatesteissä lisääntyy lasten osuus, jotka tekevät ainakin yhden virheen testeissä
- Noin neljännes lapsista tekee virheen ilman kuntalaisääkin

Tutkimuksen tuloksia

- Suuremmalla kotihoidon tuella negatiivinen vaikutus äitien työllisyyteen
 - Näkyy työmarkkinatulemissa lapsen ollessa yksivuotias ja myös työurissa tämän jälkeen
 - Vaikutus on tarpeeksi suuri, että jos arvioidaan, miten keskimääräisen suuruisen kotihoidon tuen vähentäminen vaikuttaisi, se riittäisi vähentämään alkuvuosien lapsisakkoa yli puolella
 - Siten kotihoidon tuki selittää myös vanhempien sukupuolten välistä ansioiden tasa-arvoa merkittäväällä tavalla

Tutkimuksen tuloksia

- Vaikutukset lapseen
 - Useampi lapsi tekee keskimäärin virheen neuvolatesteissä
 - Lapset valitsevat harvemmin lukion toisen asteen koulutusvalinnoissa
 - Lapset ovat saaneet tuomion rikoksesta useammin kahdeksantoista ikävuoteen mennessä
- Päivähoitomaksujen alennus aiheuttaa päinvastaisia tuloksia tukien taloudellisten kannustimien roolia
 - Tulokset kuitenkin jonkin verran tilastollisesti heikompia lasten osalta

Havaintoja lasten kotihoidon tuesta

- Lasten kotihoidon tuki on merkittävä tulonsiirto lapsiperheille
 - Suomessa tuetaan nimenomaan lasten kotihoitoa kansainvälisessä vertailussa poikkeuksellisen pitkään
- Tuki ohjaa merkittävästi äitejä lasten kotihoitoon, ja tällä on negatiivisia vaikutuksia äitien työllisyyteen, eikä positiivisia vaikutuksia lapsiin
- Tuki, joka ohjaa päätöksiä näin voimakkaasti, ei ole tavoiteltava
- Tuki, joka ei ole sidottu kotihoitoon, ei ohjaisi
- Saattaisi olla kallista tukea myös työssäkäyviä nykyisellä summalla, joten esim. tulosidonnaisella tuella vältettäisiin tämä ongelma

Havaintoja lasten vakamaksuista vs kotihoidon tuesta

- Varhaiskasvatusmaksuja on alennettu useaan otteeseen viime aikoina
- Tutkimuksen perusteella nämäkin saattavat parantaa äitien työmarkkinatulemia
 - Tosin vuoden 1997 uudistuksen jälkeen maksut olivat nykyistä korkeammalla tasolla
- Kuitenkin, kun kotihoidon tuen käyttöaste käy yli 80 prosentissa, on ilmeistä, että lasten kotihoidon tuki takana
 - pienten lasten äitien alhaisessa työllisyydessä
 - Lasten alhaisessa varhaiskasvatukseen osallistumisessa
- Nämä korjaantuvat tekemällä jotain lasten kotihoidon tuelle